دانشنامه متفکران معاصر عرب

عبدالله السید ولد اباه

ترجمه:
مجید مرادی

تقدیم به:

همسر و فرزندان عزیزم

سرشناسه | ولد اباه، عبدالله السید، ۱۹۶۳ - م
عنوان | دانشنامه متفکران معاصر عرب
پدیدآور | عبدالله السید ولد اباه
مترجم | مجید مرادی
مشخصات نشر | قم: دانشگاه مفید ، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری | ۲۳۲ص.
شابک | 978 _ 962 _ 8092 _ 78- 3
وضعیت فهرست‌نویسی | فیپا (فهرست نویسی پیش از انتشار)
عنوان اصلی | اعلام الفکر العربی
یادداشت | کتابنامه
نمایه
چاپ دوم
موضوع | ۱. نویسندگان عرب - قرن ۲۰م. ۲. دانشمندان - کشورهای عربی - سرگذشتنامه
شناسه افزوده | الف. مرادی، مجید، مترجم.
ب. عنوان
ج. عنوان: اعلام الفکر العربی. فارسی
رده‌بندی کنگره | PJA ۲۰۶۶/و۸الف۶۰۳۳ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی | ۹۲۰
کتابخانه ملی | ن-۹۵-۲۸۰۸

این کتاب ترجمه‌ای است از:

«اعلام الفکر العربی؛ مدخل الی خارطة الفکر العربی الراهنة»

بیروت، الشبکة العربیة للابحاث و النشر، ۲۰۱۰

نقله الی الفارسیة: مجید مرادی

|دانشنامه متفکران معاصر عرب|

| عبدالله السید ولد اباه | | ترجمه: مجید مرادی |

| ناشر | انتشارات دانشگاه مفید |

| ویراستار | فائضه گنجعلی || طراح جلد | حسین خزایی |

| صفحه‌آرا | مهدی پاشازاده |

| ناظرچاپ | حسن عامری |

| *لیتوگرافی* | سینا | چاپ | اشراق | *صحافی* | کوثر |

| شابک | ۳- ۷۸- ۸۰۹۲- ۹٦٤- ۹۷۸ |

| چـــاپ اول | زمستان ۱۳۹۵ |

| چـــاپ دوم | زمستان ۱۳۹٦ |

| شمارگان | ۵۰۰ جلد |

| قیمت | ۱۸۰۰۰ تومان |

| entesharat@mofidu.ac.ir |

| قم- انتهای بلوار شهید صدوقی، دانشگاه مفید |

| تلفن: ۲۲٤و۲۲٦ ۳۲۱۳۰-۰۲۵ | نمابر: ۳۲۹۰۵٤۸۸-۰۲۵ | کد پستی: ۳۷۱٦۹٦٦۷۷۷ |

| تهران- خیابان حافظ جنوبی- خیابان کامران صالح- کوچه حسن شاطری- پلاک٦- دفتر دانشگاه مفید |

| تلفن: ۰۲۱٦٦۷۱۰۷۳۵ | نمابر: ۰۲۱٦٦۷۱۰۷۳٤ |

فهرست

مقدمه ناشر

فکر و اندیشه در جهان معاصر عرب دارای بحران‌های متعددی است که می‌توان بخش عمده‌ای از آن را برخاسته از متن جامعه بحران‌زده عرب دانست و این می‌تواند طبیعی قلمداد گردد. تغییر و تحولات پی‌درپی و پیچیده در جامعه و به تبع در اندیشه عربی از جلوه‌های این بحران است. از سوی دیگر بخش عمده‌ای از جریان اندیشه عربی، بازتاب جریان‌هایی است که در غرب شکل گرفته است. به سبب نزدیکی بخش‌های عمده جهان عرب با غرب ارتباط با وجوه مختلف اندیشه غرب نزدیک‌تر بوده است. این ارتباط و آشنایی گونه‌های مختلف واکنش را از پذیرش و رد تا تلفیق و گزینش در اندیشه عربی رقم زده است. اگرچه بخش ابداعی اندیشه عربی نیز بخش قابل توجهی است. تلاش فکری زیادی برای تاسیس اندیشه شده است که مرجعیت خود را در درون سنت و میراث اسلامی می‌جوید و یا در پی احیای تجربه‌های درخشان پیشین در سنت فکری و تاریخ اندیشه اسلامی است.

دکتر عبدالله السید ولد اباه، استاد فلسفه در دانشگاه نواکشوت موریتانی (از سال ۱۹۸۹تاکنون) ، همچنین استاد مدعو در دانشگاه‌های عربی و بین‌المللی بوده و مشغول تدریس فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه حقوق و فلسفه اسلامی می‌باشد. ازآثار وی می‌توان به تاریخ و حقیقت در اندیشه فوکو، گرایش‌های جهانی شدن، اسلام و جامعه باز، دین و هویت، مساله دین سیاسی در اندیشه مدرن غربی اشاره کرد. نویسنده با بهره‌گیری از روش متفکرشناسی، اقدام به گزینش اندیشمندانی در جهان عرب کرده است که دارای پروژه‌های فکری منسجمی هستند و توانسته‌اند تاثیر فرهنگی و علمی قابل توجهی از خود برجای نهند.

دانشگاه مفید در راستای رسالتی که در زمینه تقویت و گسترش زیرساخت‌های علمی ـ پژوهشی در عرصه علوم انسانی با رویکرد اسلامی دارد، اقدام به انتشار این اثر نموده است. انتشارات دانشگاه مفید این اثر گران‌سنگ را با امید به اعتلای روز افزون این شاخه از علم و رسیدن به جایگاه در خور توجه در رشد و توسعه دانش و معرفت نظری و عملی جامعه اسلامی، به تمامی دوستداران علم و دانش تقدیم می‌کند و از تلاش نویسنده محترم آقای دکتر عبدالله السید ولد اباه، مترجم کوشا آقای دکتر مجید مرادی و ارزیاب محترم اثر جناب آقای دکتر حمیدرضا شریعتمداری و تمام عزیزانی که در مراحل مختلف خلق این اثر مشارکت نموده‌اند، خاضعانه سپاسگزاری می‌نماید و پذیرای نظرات اصلاحی یا تکمیلی و هم‌چنین نقد و بررسی آثار منتشره با رعایت اصول علمی می‌باشد.

انتشارات دانشگاه مفید

مقدمه مترجم

جهان عرب شامل مجموعه‌ای از کشورهایی می‌شود کـه زبـان عـربی را به‌عنوان مهم‌ترین شاخص هویت فرهنگی خود برگزیـده‌انـد. بـااین‌حـال از لحاظ اینکه دین اسلام پیوندی ژرف و بنیادین با زبان و فرهنگ عربی دارد، ورود این دین هم بـه بـسیاری از منـاطق جهـان بـا تغـییر زبـان بـومی و جایگزینی زبان عربی همراه بوده است. بدین‌ترتیـب غالـب کـشورهایی کـه امروزه، عرب خوانده می‌شوند و به عروبت خود هم مـی‌بالنـد اساسـا نـژاد غالب مردم‌شان عربی نیستند، اما به مرور زمان و با تغییر زبانـشان، هویـت عربی یافته‌اند.

حتی در پاره‌ای از مناطق که دین پیشین مردم دست نخورده باقی مانـد، باز هم زبان جدید که خواهی نخواهی ابزار ارتباطی مردمان اسـت خـود را تحمیل کرد و ازاین‌روسـت کـه جمعیـت عظیمـی از مـسیحیان عـرب را در

کشورهایی مانند مصر، لبنان و سوریه شاهدیم که در روند اندیشه عربی تأثیرات شگرفی برجای نهادند و اساسا از زمانی که نخستین جنبش‌های فکری در دوران جدید از اواسط قرن نوزدهم در مناطق عربی و در واکنش به بی‌کفایتی امپراتوری عثمانی یا پاسخ به پرسش از علل انحطاط و تلاش برای یافتن مبانی جدید برای زندگی سیاسی به راه افتاد سهم غیرمسلمانان عرب در بلاد شام و مصر انکارناپذیر است.

بخش عمده‌ای از جریان اندیشه در جهان عرب، در حقیقت بازتاب جریان‌هایی است که در غرب به راه افتاد. به نظر می‌رسد که به سبب نزدیکی بخش‌های عمده جهان عرب با غرب، ارتباط آنان نیز با وجوه مختلف اندیشه غرب، نزدیک‌تر بوده است. این ارتباط و آشنایی گونه‌های مختلف، واکنش را از پذیرش و رد تا تلفیق و گزینش را رقم زده است. طبعا بخش ابداعی اندیشه عربی هم بخش جالب توجهی است و تلاش‌های فکری تأسیسی فراوانی شده است که مرجعیت خود را در درون سنت و میراث اسلامی می‌جوید یا اساسا در پی احیای تجربه‌های درخشان پیشین در سنت فکری و تاریخ اندیشه اسلامی است.

در این کتاب قصد مؤلف آن بوده تا آشنایی‌ای نه چندان تفصیلی با چهره‌های برجسته اندیشه عربی به خواننده عرضه کند. نگارنده نیز که تقریبا از دو دهه پیش به حوزه اندیشه عربی اهتمامی ویژه داشته و آثار ترجمه‌ای و تألیفی فراوانی را در این زمینه قلم زده است، دیرگاهی چشم به راه اثری از این دست بوده تا با ترجمه آن به نیازی اساسی در جامعه فارسی‌زبان*

* خوشبختانه همزبانان افغانی ما نیز اهتمام شایسته‌ای به اندیشه عربی معاصر دارند و نگارنده این امر را از طریق مشاهده بازنشر نوشته‌های متعدد خود در نشریات افغانی دریافته است.

پاسخ گوید. اهمیت آشنایی با این متفکران و کسب تصوری هرچند اجمالی از طرح‌های‌شان حداقل این فایده را برای خواننده ایرانی و فارسی‌زبان دارد که دریابد متفکران عرب به مسائلی که خود او هم غالبا با آنان دست به گریبان است چگونه نگریسته‌اند. به هر روی بخش عمده میراث و سنت دینی ما و آنان مشترك است و موضوع نسبت این میراث با مدرنیته هم چیزی نیست که ما یا آنان بتوانیم نادیده‌اش بگیریم.

طبعا نمی‌توان شمار متفکران عرب را به دایره کسانی که در این کتاب از آنان یاد شده، منحصر و محدود کرد، اما قصد مؤلف این بوده است تا کار را به آن دسته از متفکرانی که طرح فکری‌ای را دنبال می‌کنند و ابعاد و اضلاع مهم آن را تکمیل کرده‌اند، و جالب قابل توجهی در عرصه فرهنگی و فکری عربی داشته‌اند، محدود کنند.

شیوه چینش بر اساس حروف الفبایی است و پس از زندگی‌نامه مختصر هر متفکر، به جایگاه وی در اندیشه عربی و بازگفت چندوچون طرح فکری وی پرداخته شده و در پایان فهرستی از آثار او آمده است. محدوده زمانی عصر حیات این متفکران، قرن بیستم است.

دانشگاه سن ژوزف بیروت
دانشکده حقوق و علوم سیاسی
پاییز ۱۳۹۵
مجید مرادی